

گونه‌شناسی مسکن روستایی «استان گلستان»

تألیف:

دکتر غزال راهب

عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

دکتر عباس ترکاشوند

عضو هیأت علمی دانشگاه گیلان

تهران

زمستان ۱۳۹۳

سرشناسه: راهب، غزال، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور: گونه شناسی مسکن روستایی استان گلستان /تالیف غزال راهب، عباس ترکاشوند.
مشخصات نشر: تهران: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۲۰۴ص: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی).
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۶۷۲-۶۷-۳-۳ ریال
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: مسکن روستایی - ایران - گلستان.
شناسه افزوده: ترکاشوند، عباس، ۱۳۵۵.
شناسه افزوده: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی.
رده بندی کنگره: ۴۴/۱۳۹۳ الف ۷۵۶۶/NA
رده بندی دیویی: ۷۱۱/۵۸۰۹۵۵۲۱
شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۱۶۳۳۸

گونه شناسی مسکن روستایی استان گلستان

تالیف: غزال راهب، عباس ترکاشوند

ویراستار: فریبرز محمدی فارسانی

طراح جلد: مهدی وجدانی

ناشر: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

لیتوگرافی و چاپ و صحافی: انتشارات آرمانشهر

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شماره شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۶۷۲-۶۷-۳-۳

بها: ۲۵۰.۰۰۰ ریال

تمامی حقوق مربوط به این کتاب محفوظ و متعلق به بنیاد مسکن انقلاب اسلامی می باشد.

تهران - خ دکتر فاطمی - شماره ۲۷۱ - صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۴۹۱۳

تلفن: ۸۸۹۸۴۴۷۷

دورنگار: ۸۸۹۸۴۵۳۷

نشانی سایت: www.bonyadmaskan.ir

لطفاً کلیه انتقادات و پیشنهادات و نقطه نظرات اصلاحی خود را به نشانی:

Publish@bonyadmaskan.ir

با ذکر نام کتاب و شماره صفحه ارسال نمایید.

پیش‌گفتار ناشر

طی چند دهه‌ی اخیر، به منظور رشد و توسعه‌ی مناطق روستایی و ارتقای کیفیت محیط کالبدی روستاها، اقدامات گسترده‌ای توسط دولت‌ها به عمل آمده است که از جمله آن‌ها می‌توان به تهیه و اجرای طرح‌های هادی و ساماندهی روستایی، طرح‌های احیای بافت‌های با ارزش و بهسازی و نوسازی واحدهای مسکونی روستایی اشاره کرد. هر نوع تلاشی در این زمینه زمانی قرین به موفقیت خواهد بود که واقعیت‌های موجود، نیازهای جامعه‌ی روستایی، ارزش‌ها و خصلت‌های زندگی اجتماعی و اقتصادی و ویژگی‌های معماری آن‌ها به صورت مناسب در سیاست‌ها و نظام برنامه‌ریزی و طراحی، بازخورد پیدا نماید و در آن ملحوظ شود. برای رسیدن به چنین مقصودی شناخت قانونمندی‌های مؤثر در شکل‌گیری مسکن، بافت و ارزش‌های پایدار معماری روستایی شامل ابعاد زیبایی‌شناختی، تناسبات، ویژگی‌های اقلیمی، زیست محیطی، ساخت و مصالح و... ضرورت می‌یابد.

با عنایت به موارد فوق و همچنین فقدان منابع کافی در حوزه‌ی مطالعات روستایی، معاونت امور بازسازی و مسکن روستایی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی به‌عنوان متولی طرح ویژه‌ی بهسازی و نوسازی مسکن روستایی، اقدام به تهیه مجموعه‌ای از طرح‌های پژوهشی تحت عنوان «گونه‌شناسی و تدوین احکام و ضوابط مسکن روستایی» در استان‌های مختلف کشور نمود که کتاب حاضر، حاصل یافته‌های یکی از این پژوهش‌ها در استان گلستان می‌باشد. امید است با انتشار این کتاب، گامی رو به جلو در زمینه‌ی شناخت ویژگی‌های مسکن روستایی استان گلستان برداشته شده و زمینه طراحی‌های آتی مسکن روستایی، منطبق بر هویت معماری روستایی آن استان فراهم گردد.

در انتها لازم می‌دانم از حمایت‌های بی‌دریغ جناب آقای مهندس مهدیان، معاون محترم امور بازسازی و مسکن روستایی؛ زحمات جناب آقای دکتر سرتیپی‌پور و خانم‌ها مهندسین محبوبه مسجدی و مریم خرمشاهی، ناظران محترم طرح پژوهشی؛ همکاران محترم دفتر مسکن روستایی؛ جناب آقای دکتر ترکاشوند و سرکار خانم دکتر راهب، مشاوران محترم طرح و مولفان کتاب؛ نیز از تمهیدات جناب آقای حسن رضایی، مدیر کل محترم روابط عمومی برای انتشار و همکاران دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی که در فرایند تدوین و چاپ این کتاب همراهی نموده‌اند، قدردانی و تشکر نمایم.

شایان ذکر است دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی، که مسوولیت نظارت و راهبری این طرح پژوهشی را برعهده داشته، در راستای نشر نتایج طرح‌های پژوهشی اقدام به چاپ یافته‌های این طرح نموده و نتایج حاصله را خالی از ایراد نمی‌داند. لذا این دفتر، پذیرای پیشنهادها و نظرهای کارشناسی صاحب‌نظران و اساتید محترم در جهت رفع ایرادهای احتمالی و کامل‌تر شدن مجموعه خواهد بود.

محمد علی وجدانی

مدیرکل دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی

مقدمه مؤلفان

روستا یکی از اجزای بنیادین نظام اجتماعی-اقتصادی و فضایی کشور است. همواره، بخش بزرگی از جمعیت ایران، ساکن روستاها بوده‌اند. هرچند که نسبت جمعیت روستانشین کشور به جمعیت شهرنشین آن در خلال دهه‌های اخیر مرتباً کاهش یافته است، تعداد روستانشینان همواره با افزایش روبرو بوده است. در سال ۱۳۴۵، نزدیک به ۶۴ درصد جمعیت کشور، ساکن در روستاها بوده‌اند. این نسبت، تا سال ۱۳۸۵، به ۳۱ درصد کاهش یافته است. حال آن‌که جمعیت روستایی کشور در این بازه‌ی زمانی، از ۱۶ میلیون و پانصد هزار نفر، به حدود ۲۲ میلیون نفر افزایش یافته است.^۱ بنابراین، هر چند که در نسبت، دائماً سهم جامعه‌ی روستایی در ترکیب جمعیتی کشور، کاهش داشته است، عملاً، هرگز منقبض نشده و بالعکس، بسط بیشتری یافته است. کاهش سهم جمعیت روستایی به شهری، حاکی از مهاجرت روستاییان به شهرها است که اغلب، در جستجوی فرصت‌های بهتر برای زندگی، از جمله شرایط بهتر اقتصادی، آموزشی، درمانی و اجتماعی رخ می‌دهد.

از سوی دیگر، بخش عمده‌ای از مجموع تولید ناخالص ملی کشور اختصاص به محصولات کشاورزی دارد که به رغم شکل‌گیری و توسعه‌ی بیش از پیش از پیش نهادهای حرفه‌ای متکفل امر کشاورزی، کماکان متولی و عهده‌دار اصلی آن، کشاورزان روستانشین هستند. در این میان، علی‌رغم تصریح و تأکید برنامه‌های توسعه‌ی ملی بر رشد کشاورزی و صنایع وابسته به آن، این امر به دنبال مهاجرت روزافزون روستاییان به شهرها در معرض تهدید قرار گرفته است.^۲ بدین ترتیب، چنان‌چه مهاجرت روستاییان به شهرها متوقف نشده و یا کند نشود، به دلیل فقدان موازنه‌ی مناسب در جمعیت شهری و روستایی کشور و تبعات اقتصادی و اجتماعی ناشی از آن، توسعه‌ی ملی دچار تهدید خواهد شد.

بخش بزرگی از علت‌های این مهاجرت، ریشه در تفاوت سطح زندگی شهری و روستایی دارد که خود، ناشی از پایین بودن سطح درآمد و کمبود فرصت‌های شغلی در روستاها نسبت به مناطق شهری است. از این رو، توسعه‌ی همه‌جانبه‌ی روستاها که یکی از محورهای اصلی آن، توسعه‌ی کالبدی روستاها است، از مهم‌ترین ضرورت‌های جذب جمعیت و کاهش مهاجرت روستاییان به شهرها است. طرح‌های هادی و همچنین طرح‌های بهسازی مسکن روستایی، که در سال‌های اخیر توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در روستاهای سراسر کشور اجرا شده است، جملگی در راستای این هدف شکل گرفته‌اند. ضمن آن‌که بازسازی‌های پس از سوانح نیز که اغلب باتوجه به هدف‌های توسعه محور روستایی برنامه‌ریزی می‌شوند، در این چارچوب قرار می‌گیرند. این در حالی است که هرگونه‌ی ساخت‌وساز جدید در روستاهای کشور، برای آن‌که در سازگاری با هدف‌های توسعه‌ی همه‌جانبه - از جمله توسعه‌ی پایدار- باشد، ضرورتاً نیازمند هماهنگی با بستر طبیعی و اجتماعی و همچنین حفظ ارزش‌های بومی است. موج عظیم مداخلات در محیط کالبدی روستاها و به طور خاص، شتاب فزاینده‌ی ساخت‌وساز مسکن در روستاهای کشور، ضرورت توجه به این موضوع را دوچندان کرده است. ساخت‌وسازهای جدید در روستاها، گرچه باید به رفع معضلات گونه‌های پیشین بیانجامد، باید در تداوم منطقی آن‌ها نیز قرار گیرد. این مهم، نیازمند شناخت صحیح الگوهای بومی مسکن روستایی و کشف ارزش‌ها و اصول قابل تداوم آن است.

طرح‌های گونه‌شناسی مسکن روستایی در کشور، اغلب با این هدف تعریف شده‌اند. این طرح‌ها که در اواخر دهه‌ی پنجاه و اوایل دهه‌ی شصت توسط مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن و نیز بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در برخی استان‌های کشور به‌انجام رسیده است، در دهه‌ی اخیر، توسط بنیاد مسکن با همت و جدیت بیشتری دنبال شد که ماحصل آن، تهیه‌ی طرح‌های گونه‌شناسی تقریباً در تمامی استان‌های کشور است. در راستای برنامه‌ی مذکور، طرح‌های گونه‌شناسی مسکن روستایی در استان‌های گیلان، گلستان، مازندران و قزوین، در دستور کار بنیاد مسکن انقلاب اسلامی قرار گرفت و توسط نگارندگان، به انجام رسید. این طرح‌ها به دسته‌بندی و شناخت الگوهای بومی مسکن روستایی در این استان‌ها پرداخته و در ادامه با تکیه بر ارزش‌های بومی و نیازهای نوین جامعه‌ی روستایی، ضوابط و احکام طراحی مسکن بهینه‌ی روستایی در این استان‌ها را ارائه داده است. همچنین، در نهایت براساس شناخت منطقه و ضوابط پیشنهادی، نمونه‌هایی از واحدهای مسکونی روستایی در پهنه‌های مختلف این استان‌ها را طراحی نموده است. مجموعه‌ی حاضر، خلاصه‌ای از نتایج طرح مذکور در استان گلستان است که برای استفاده‌ی اهل فن، اعم از محققین، دست‌اندرکاران مسکن

۱. مطابق نتایج سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ جمعیت روستایی کشور، ۳۱ درصد کل جمعیت کشور را شامل می‌شود. اما، این عدد براساس تعریفی کمی از روستا -که تنها بر جمعیت آن اتکا دارد- حاصل شده است. از این رو، چه بسا سکونتگاه‌هایی که بنا به تعریف، در زمره‌ی شهرها طبقه‌بندی شده‌اند؛ حال آن‌که، به واقع باید در شمار روستاها انگاشته شوند. بدین ترتیب، روستانشینان واقعی کشور، عملاً بسیار بیش از آن چیزی است آمار به آن اذعان دارد.

۲. جمعیت روستایی استان گلستان از ۶۷/۳ درصد از جمعیت کل استان در سال ۱۳۵۵ به ۵۰/۹ درصد در سال ۱۳۸۵، کاهش یافته است.

روستایی - به ویژه در استان گلستان - دانشجویان و به طور کلی، افرادی که در حوزه‌ی مسکن روستایی (به طور عام) و مسکن روستایی استان گلستان (به طور خاص) فعالیت می‌کنند، تدوین شده است. گرچه تلاش شده است که اهم مطالب مرتبط با طرح اصلی در مجموعه‌ی حاضر منعکس گردد، به دلیل لزوم تلخیص مطالب مشروح و مبسوطی که در تحقیق ذکر شده است، بسیاری از جزئیات بعضاً ارزشمندی که امکان شناخت عمیق‌تری از الگوهای بومی مسکن در منطقه در تعامل با محیط را فراهم می‌آورند، به ناچار حذف شده‌اند. لذا به خوانندگان محترم توصیه می‌شود که در صورت نیاز به شناخت بهتر و عمیق‌تر الگوهای مسکن بومی روستایی در استان گلستان و یا نیاز به جزئیات بیشتر در خصوص واحدهای مسکونی برداشت‌شده، حتی‌المقدور به گزارش تفصیلی طرح گونه‌شناسی و تدوین ضوابط و احکام مسکن روستایی استان گلستان، مراجعه نمایند.

لازم به ذکر است که انجام این پژوهش، بدون پشتیبانی‌های بنیاد مسکن انقلاب اسلامی میسر نبود. بنابراین، لازم است به دلیل فراهم آوردن فرصت و فضای انجام این تحقیق و همچنین تدوین کتاب مرتبط با آن، از معاون محترم امور بازسازی و مسکن روستایی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، جناب آقای مهندس مهدیان قردانی شود. همچنین، یاری و بی‌گیری‌های مستمر مدیرکل محترم دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی، جناب آقای مهندس وجدانی و نیز مدیرکل سابق دفتر مسکن روستایی، جناب آقای مهندس فرشچیان سهم بزرگی در سرانجام یافتن تحقیق و نیز کتاب حاضر داشته که شایسته‌ی تشکر بسیار است. به‌علاوه، لازم است از زحمات دلسوزانه و متعهدانه‌ی کارشناسان محترم دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی، سرکار خانم مهندس خرمشاهی و سرکار خانم مهندس مسجدی سپاس‌گزاری ویژه نموده و همچنین از کارشناسان محترم دفتر مسکن روستایی، سرکار خانم روحی و جناب آقای مهندس نظریگی قردانی به عمل آید. نگارندگان، همچنین از اساتید بزرگوار، جناب آقای دکتر سیدمحسن حبیبی، جناب آقای دکتر محسن سرتیپی‌پور و نیز جناب آقای دکتر محمد سلیمانی - که با راهنمایی‌های ارزشمند خود برگزینی کار افزودند - تشکر ویژه می‌نمایند. ترسیم نقشه‌ها و دیاگرام‌ها، به همت خانم‌ها مهندس زهرا همدانی و مهندس زینب رضازاده و با یاری خانم‌ها، مهندس نگار طبیبیان و مهندس فاطمه قارونی انجام شده است. از یاری همی همکاران، کمال تشکر را دارد. در پایان، از مساعدت‌ها و همراهی‌های مسؤولین و کارشناسان محترم بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در استان گلستان، همچنین، مردم خوب روستاهای این استان، که با مهربانی، گروه تحقیق را حین برداشت‌های میدانی به گرمی پذیرفته و با خوی گرم و مهمان‌نواز خود، موجبات پیشبرد کار را فراهم نمودند، صمیمانه سپاس‌گزاری می‌شود. به امید آن که این طرح، بتواند نقشی هرچند ناچیز در آبادانی بیشتر روستاهای آن سرزمین، داشته باشد.

کتاب حاضر، در چهار فصل و سه ضمیمه تهیه شده است. فصل اول، اختصاص به تبیین مبانی نظری پژوهش دارد. در این فصل، ابتدا مسأله‌ی تحقیق تشریح شده و تلاش شده است که در خلال آن، به هدف‌ها، سوالات و دستاوردهای تحقیق نیز اشاره شود. پس از آن، مفاهیم اصلی تحقیق، همچون مسکن و محیط کالبدی روستا، تعریف شده است. مرور پیشینه‌ی تحقیق، قسمت دیگر این فصل را تشکیل می‌دهد. در نهایت، بر اساس نتایج مطالعات، به تبیین رویکرد و روش این پژوهش پرداخته شده است. فصل دوم، اختصاص به تبیین مؤلفه‌های مؤثر بر شکل‌گیری مسکن روستایی در استان گلستان و انتخاب روستاهای نمونه بر این اساس دارد. لذا، در قسمت اول، به تبیین این مؤلفه‌ها در قالب مطالعات محیطی، شامل جغرافیای طبیعی و جغرافیای انسانی پرداخته شده است. پس از آن، بر اساس نتایج حاصل از مطالعات محیطی، جامعه‌ی آماری طبقه‌بندی شده و روستاهای نمونه انتخاب شده است. در فصل سوم، یافته‌های حاصل از مطالعات میدانی، ارائه شده و با تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل از پیمایش‌های میدانی، گونه‌های مسکن روستایی، معرفی شده است. در این بخش، نخست به بافت، سپس به واحد همسایگی و در نهایت، واحد مسکونی، پرداخته شده است. در فصل چهارم، ضوابط و احکام طراحی مسکن روستایی در استان، بر اساس نتایج حاصل از مطالعات، در سه سطح بافت، واحدهم‌سایگی و واحد مسکونی، ارائه شده است. در نهایت، نمونه‌ای از فرم‌های ثبت اطلاعات در برداشت‌های میدانی در پیوست اول و یک نمونه از جداول ارائه‌ی اطلاعات پیمایش‌های میدانی نیز، در پیوست دوم ارائه شده است. به امید آن که این کتاب، با تمام کاستی‌های خود، برای خوانندگان محترم، مفید باشد.

غزال راهب، عباس ترکاشوند

تهران، ۱۳۹۳

فهرست شکل‌ها.....	۸
فهرست جدول‌ها.....	۱۳
فهرست نمودارها.....	۱۳
فهرست نقشه‌ها.....	۱۳

فصل اول، مبانی نظری

۱. مسأله: مسکن روستایی، میراث یا ثروت؟.....	۱۹
۲. درباره‌ی مسکن روستایی.....	۲۲
۲.۱. مسکن روستایی.....	۲۴
۲.۱.۱. کالبد.....	۲۴
۲.۱.۲. رفتار.....	۲۶
۲.۱.۳. امتزاج کالبد و رفتار.....	۲۷
۲.۱.۴. ویژگی‌های مسکن روستایی.....	۲۷
۲.۱.۵. نتیجه.....	۳۰
۳. پیشینه‌ی تحقیق.....	۳۱
۳.۱. نگرش کالبدی.....	۳۱
۳.۲. نگرش غیر کالبدی.....	۳۴
۳.۳. نتیجه.....	۳۵
۴. رویکرد و روش.....	۳۶

فصل دوم، بازخوانی بستر شکل‌گیری مسکن روستایی

۱. ویژگی‌های محیط طبیعی.....	۳۹
۱.۱. موقعیت طبیعی.....	۴۰
۱.۲. اشکال ناهمواری.....	۴۰
۱.۳. اقلیم.....	۴۱
۱.۴. جغرافیای خاک.....	۴۳
۱.۵. جغرافیای آب.....	۴۴
۱.۶. زیست محیط.....	۴۵
۲. جغرافیای انسانی.....	۴۶
۲.۱. قومیت.....	۴۶
۲.۲. فرهنگ.....	۴۷
۲.۳. سکونت.....	۴۸

۴۹	۲.۴ جمعیت
۵۰	۲.۵ شبکه دسترسی
۵۱	۲.۶ اقتصاد
۵۵	۲.۷ جغرافیای سیاسی
۵۶	۲.۸ سیر تحول تاریخی در استان گلستان
۵۷	۲.۹ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۵۹	۳. نمونه‌گیری
۵۹	۳.۱ متغیرهای مستقل
۵۹	الف. بعد خانوار
۶۰	ب. موقعیت طبیعی
۶۰	د. اقلیم
۶۰	هـ. راه دسترسی
۶۱	۳.۲ اطلاعات و آمار متغیرهای مستقل
۶۱	الف. آمارها
۶۱	ب. نقشه‌ها
۶۲	۳.۳ حجم نمونه
۶۳	۳.۴ طبقه‌بندی جامعه آماری و انتخاب نمونه‌ها
۶۴	۳.۵ نمونه‌گیری از واحدهای مسکونی
۶۶	۳.۵.۱ پارامترهای معرف گونه‌ها
۶۶	۳.۵.۲ روش برداشت میدانی و جمع‌آوری داده‌ها
۶۷	۳.۵.۳ اقلام اطلاعاتی
۶۸	۳.۵.۴ ابزار سنجش

فصل سوم، جمع‌بندی و تجزیه و تحلیل گونه‌های مسکن روستایی

۷۳	۱. بافت
۷۳	۱.۱ منطق شکل‌گیری بافت
۷۴	۱.۲ ساخت کالبدی - فضایی روستا
۷۴	۱.۲.۱ الگوی هندسی شکل‌گیری سکونتگاه
۷۵	۱.۲.۲ ریخت‌شناسی تراکم بافت
۷۶	۱.۲.۳ توپولوژی روستا
۷۶	۱.۲.۴ توزیع فضایی کاربری‌ها
۷۷	۱.۲.۵ ساختار ارتباطی
۷۷	۱.۲.۶ توسعه روستا
۷۷	۲. واحد همسایگی
۷۹	۳. واحد مسکونی
۷۹	۳.۱ فرایند ساخت و توسعه مسکن
۷۹	۳.۱.۱ ساخت

۸۰	 ۳.۱.۲. توسعه
۸۰	 ۳.۲. الگوی فضایی واحد مسکونی
۸۱	 ۳.۳. مشخصات کالبدی واحدهای مسکونی
۸۱	 ۳.۳.۱. گونه‌ی مسکن دشتی (حاشیه جنوبی و غرب استان)
۹۳	 ۳.۳.۲. گونه‌ی مسکن کوهپایه‌ای
۱۰۳	 ۳.۳.۳. گونه‌ی مسکن اقوام ترکمن شمال استان
۱۱۳	 ۳.۳.۴. مسکن اقوام ترکمن در ترکمن صحرا
۱۲۰	 ۳.۳.۵. گونه‌ی مسکن مهاجرین سیستانی
۱۲۶	 ۳.۳.۶. تمهیدات بکاررفته در جهت ایجاد شرایط آسایش اقلیمی
۱۲۷	 ۳.۳.۷. شیوه‌های ساخت و مصالح
۱۳۵	 ۳.۳.۸. جزئیات و تزئینات
۱۳۷	 ۳.۴. فضاهای معیشتی
۱۳۷	 ۳.۴.۱. فضاهای مرتبط با معیشت کشاورزی
۱۳۹	 ۳.۴.۲. فضاهای مرتبط با معیشت دامی
۱۴۱	 ۳.۴.۳. صنایع دستی
۱۴۱	 ۳.۵. فضاهای جنبی و خدماتی
۱۴۱	 ۳.۵.۱. انبار
۱۴۱	 ۳.۵.۲. فضاهای بهداشتی
۱۴۳	 ۴. معرفی نمونه
۱۴۳	 ۴.۱. گونه‌ی مسکن دشتی، روستای برفتان
۱۴۶	 ۴.۲. گونه‌ی بومی دشتی، روستای اسلام آبادشاده
۱۴۸	 ۴.۳. گونه‌ی بومی دشتی، روستای بلوک غلام
۱۵۰	 ۴.۴. گونه‌ی مسکن اقوام ترکمن در ترکمن صحرا
۱۵۲	 ۴.۵. گونه‌ی مسکن اقوام ترکمن در ترکمن صحرا، روستای شوردکشی
۱۵۴	 ۴.۶. گونه‌ی مسکن اقوام ترکمن در ترکمن صحرا، روستای اگری بوغاز
۱۵۶	 ۴.۷. گونه‌ی مسکن اقوام ترکمن در ترکمن صحرا، روستای قره گل تخته وسط
۱۵۸	 ۴.۸. گونه‌ی مسکن اقوام ترکمن، روستای چناران
۱۶۰	 ۴.۹. گونه‌ی مسکن اقوام ترکمن شمالی، روستای قره کله
۱۶۲	 ۴.۱۰. گونه‌ی مسکن کوهپایه‌ای، روستای زیارت
۱۶۴	 ۴.۱۱. گونه‌ی مسکن کوهپایه‌ای، روستای تخت
۱۶۶	 ۴.۱۲. گونه‌ی مسکن کوهپایه‌ای، روستای ملاشی
۱۶۸	 ۴.۱۳. گونه‌ی مسکن مهاجرین سیستانی، روستای نارکلاته و چاله پلرز
۱۶۹	 ۴.۱۴. گونه‌ی مسکن مهاجرین سیستانی، روستای جهان آباد علیا

فصل چهارم، ضوابط و احکام

۱۷۳	 ۱. بافت
-----	---------------

۱۷۳.....	۱.۱. ساختار.....
۱۷۴.....	۱.۲. قطعات زمین.....
۱۷۴.....	۱.۳. سطح اشغال.....
۱۷۵.....	۱.۴. تراکم و طبقات.....
۱۷۵.....	۲. واحد مسکونی.....
۱۷۵.....	۲.۱. عرصه.....
۱۷۶.....	۲.۲. بنای مسکونی.....
۱۷۸.....	۲.۲.۱. خصوصیات کالبدی.....
۱۸۰.....	۲.۲.۲. فضاها.....
۱۸۳.....	۲.۲.۳. روابط و دسترسی فضاها.....
۱۸۴.....	۳. حوزه خدماتی.....
۱۸۵.....	۴. حوزه معیشتی.....
۱۸۴.....	۴.۱. کشاورزی.....
۱۸۴.....	۴.۱.۱. دامی.....
۱۸۷.....	۴.۱.۲. صنایع دستی.....
۱۸۷.....	۵. توصیه‌های اجرایی.....
۱۸۸.....	فهرست منابع.....
۱۹۲.....	پیوست اول، نمونه‌ی فرم ثبت برداشت‌های میدانی.....
۱۹۶.....	پیوست دوم، نمونه‌ی فرم ثبت اطلاعات.....